

TRACTATUS XLVIII.

Ab eo loco : *Facta sunt Encœnia in Jerosolymis : usque ad id, Omnia autem quæcumque dixit Joannes de hoc, vera erant : et multi crediderunt in eum.*

I. Quod jam commendavi Dilectioni Vestræ, stabiliter meminisse debetis, sanctum Joannem evangelistam nolle nos semper lacte nutriri, sed solido cibo vesci. Quisquis autem ad sumendum solidum cibum verbi Dei adhuc minus idoneus est, lacte fidei nutriatur, et verbum quod intelligere non potest, credere non cunctetur. Fides enim meritum est, intellectus præmium. In ipso labore intentionis desudat acies mentis nostræ, ut ponat sordiculas nebulæ humanæ, et serenetur ad verbum Dei. Non ergo recusetur labor, si adest amor : nostis enim quoniam qui amat, non laborat. Omnis enim labor non amantibus gravis est. Si tantos labores cum avaris portat cupiditas, nobiscum non portat charitas ?

II. Evangelium intendite : « Facta sunt autem Encœnia in Jerosolymis¹. » Encœnia festivitas erat dedicationis templi. Græce enim *χαίνων* dicitur novum. Quando cumque novum aliquid fuerit dedicatum, Encœnia vocantur. Jam et usus habet hoc verbum : si quis nova tunica induatur, encœniare dicitur. Illum enim diem quo templum dedicatum est, Judæi solemniter celebrabant : ipse

¹ Joan. x, 22.

dies festus agebatur, cum ea quæ lecta sunt, locutus est Dominus.

III. « Hyems erat. Et ambulabat Jesus in templo in » porticu Salomonis. Circumdede- runt ergo eum Judæi et » dicebant ei : Quousque animam nostram tollis ? Si tu es » Christus, dic nobis palam¹. » Non veritatem desiderabant, sed calumniam præparabant. « Hyems erat, » et frigidi erant : ad illum enim divinum ignem accedere pigri erant. Sed accedere est credere : qui credit, accedit ; qui negat, recedit. Non movetur anima pedibus, sed affectibus. Friguerant a diligendi charitate, et ardebant nocendi cupiditate. Longe aberant, et ibi erant : non accedebant credendo, et premebant persequendo. Quærebant audire a Domino, Ego sum Christus : et fortasse de Christo secundum hominem sapiebant. Prædicaverunt Prophetæ Christum : sed divinitatem Christi et in Prophetis et in ipso Evangelio nec hæretici intelligunt² : quanto minus Judæi, quandiu velamen est super cor eorum ? Denique quodam loco sciens Dominus Jesus eos de Christo secundum hominem sapere, non secundum Deum, secundum id quod homo erat, non secundum id quod Deus etiam assumpto homine permanebat, ait illis : « Quid vobis videtur de Christo ? cujus filius est ? Responderunt secundum opinionem suam, David³. » Sic enim legerant, et hoc solum tenebant : quia divinitatem ejus legebant, sed non intelligebant. Dominus autem ut eos suspenderet ad quærendam ejus divinitatem, cujus contemnebant infirmitatem, respondit eis : « Quomodo ergo David in spiritu dicit eum Dominum, dicens : Dixit Dominus Domino meo : sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos sub pedibus tuis ? Si ergo David in spiritu dicit eum Dominum, quomodo filius ejus est⁴ ? Non nega-

¹ Joan. x, 23, 24. — ² 2 Cor. iii, 15. — ³ Matth. xxi, 42, etc. — ⁴ Psal. cix, 1.

vit, sed interrogavit. Ne quis hoc cum audierit, putet quod Dominus Jesus negaverit se filium esse David. Filium David Dominus Christus si se negaret, cæcos sic eum invocantes non illuminaret. Transibat enim aliquando, et duo cæci sedentes juxta viam clamaverunt, « Miserere » nostri, fili David¹. » Qua voce audita, misertus est, stetit, sanavit, lumen dedit; quia nomen agnovit. Dicit et apostolus Paulus: « Qui factus est ei ex semine David » secundum carnem²: » et ad Timotheum: « Memor » esto Jesum Christum resurrexisse a mortuis ex semine » David secundum Evangelium meum³. » Quia de semine David originem Maria virgo ducebat, inde Dominus de semine David.

IV. Hoc pro magno Judæi a Christo quærebant, ut si diceret: Ego sum Christus, secundum quod illi solum sapiebant de semine David, calumniarentur quod sibi arrogaret regiam potestatem. Plus est quod eis respondit: illi de filio David volebant calumniari, ille Filium Dei se esse respondit. Et quomodo? Audite: « Respondit eis Jesus: Loquor vobis, et non creditis; opera quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc testimonium perhibent » de me: sed vos non creditis, quia non estis ex ovibus » meis⁴. » Jam supra didicistis quæ sint oves: estote oves. Oves credendo sunt, oves pastorem sequendo sunt, oves redemptorem non contemnendo sunt, oves per ostium intrando sunt, oves exeundo et pascua inveniando sunt, oves vita æterna perfruendo sunt⁵. Quomodo ergo illis dixit: « Non estis ex ovibus meis? » Quia videbat eos ad sempiternum interitum prædestinatos, non ad vitam æternam sui sanguinis pretio comparatos.

V. « Oves meæ vocem meam audiunt, et cognosco eas,

¹ Matth. xx, 30. — ² Rom. i, 3. — ³ 2 Tim. ii, 8. — ⁴ Joan. x, 25, 26. — ⁵ In Tract. xlv.

» et sequuntur me: Et ego vitam æternam do eis¹. » Ecce sunt pascua. Si recolitis, superius dixerat: « Et ingredietur, et egredietur, et pascua inveniet². » Ingressi sumus credendo, egredimur moriendo. Sed quomodo per ostium fidei ingressi sumus, sic fideles de corpore exeamus: sic enim per ipsum ostium egredimur, ut pascua invenire possimus. Bona pascua, vita æterna dicitur: ibi nulla herba arescit, totum viret, totum viget. Solet quædam herba dici semper viva: ibi solum vivere invenitur. « Vitam æternam, inquit, dabo eis, » ovibus meis. Vos calumnias propterea quæritis, quia de vita præsentis cogitatis.

VI. « Et non peribunt in æternum³: » subaudis tanquam eis dixerit, Vos peribitis in æternum, quia non estis ex ovibus meis. « Non rapiet eas quisquam de manu mea. » Intentius accipite: « Pater meus quod dedit mihi, majus » est omnibus⁴. » Quid potest lupus? quid potest fur et et latro? Non perdunt nisi ad interitum prædestinatos. De illis autem ovibus, de quibus dicit Apostolus: « Novit Dominus qui sunt ejus⁵: » et « Quos præscivit, ipsos » et prædestinavit; quos autem prædestinavit, ipsos et » vocavit; quos autem vocavit, illos et justificavit, quos » autem justificavit, ipsos et glorificavit⁶: » de ovibus istis nec lupus rapit, nec fur tollit, nec latro interficit. Securus est de numero earum, qui pro eis novit quod dedit. Et hoc est quod ait: « Non rapiet eas quisquam de » manu mea: » et item ad Patrem, « Pater meus quod dedit mihi, major est omnibus. » Quid dedit Filio Pater majus omnibus? Ut ipse illi esset unigenitus Filius. Quid est ergo « dedit? » Jam erat cui daret, an gignendo dedit? Nam si erat cui daret ut Filius esset, aliquando erat, et

¹ Joan. x, 27, 28. — ² Ibid. 9. — ³ Ibid. 28. — ⁴ Ibid. 29. — ⁵ 2 Tim. ii, 19. — ⁶ Rom. viii, 30.

Filius non erat. Absit ut aliquando Dominus Christus fuerit, et Filius non fuerit. De nobis hoc dici potest : aliquando filii hominum eramus, filii Dei non eramus. Non enim filios Dei gratia fecit, illum natura, quia natus est. Et non est ut dicas : Non erat antequam natus erat : nunquam enim non natus erat, qui Patri coæternus erat. Qui sapit capiat, qui non capit credat, nutriatur, et capiet. Verbum Dei semper cum Patre, et semper Verbum : et quia Verbum, ideo Filius. Semper ergo Filius, et semper æqualis. Non enim crescendo, sed nascendo æqualis est, qui semper natus est de Patre Filius, de Deo Deus, de æterno coæternus. Pater autem non de Filio Deus : Filius de Patre Deus, ideo Pater Filio gignendo dedit ut Deus esset, gignendo dedit ut sibi coæternus esset, gignendo dedit ut æqualis esset. Hoc est quod majus est omnibus. Quomodo vita Filius, et habens vitam Filius? Quod habet hoc est : tu aliud es, aliud habes. Verbi gratia, habes sapientiam : numquid tu es ipsa sapientia? Denique quia non es tu ipse quod habes, si amiseris quod habes, redis ut non habeas : et aliquando resumis, aliquando amittis. Quomodo oculus noster non in se ipso habet inseparabiliter lucem, aperitur et capit, clauditur et amittit. Non sic est Deus Dei Filius, non sic est Verbum Patris : non sic est Verbum quod non sanando transit, sed nascendo manet. Sic habet sapientiam, ut ipse sit sapientia, faciatque sapientes : sic habet vitam, ut sit ipse vita, faciatque viventes. Hoc est quod majus est omnibus. Attendit Joannes ipse evangelista cœlum et terram, volens dicere de Filio Dei; attendit, et transcendit. Cogitavit supra cœlum millia exercitus Angelorum, cogitavit et transcendit universam, sicut aquila nubes, sic sua mente creaturam : transcendit magna omnia, pervenit ad illud quod majus est omnibus, et dixit : « In principio erat

» Verbum¹. » Sed quia ille cujus est Verbum non est de Verbo, Verbum autem de illo est cujus est Verbum : ideo ait : « Quod dedit mihi Pater, » id est, ut sim Verbum ejus, ut sim unigenitus Filius ejus, ut sim splendor lucis ejus, « majus est omnibus. » Ideo « Nemo rapit, inquit, » oves meas de manu mea. Nemo potest rapere de manu » Patris mei. »

VII. « De manu mea, et de manu Patris mei : » quid est hoc, « Nemo rapit de manu mea, » et « Nemo rapit » de manu Patris mei? » Utrum una manus est Patris et Filii, an forte ipse Filius manus est Patris sui? Si manum intelligamus potestatem, una est Patris et Filii potestas; quia una est divinitas : si autem manum intelligamus, sicut dictum est per Prophetam : « Et brachium Domini cui » revelatum est² : » manus Patris ipse est Filius. Quod non ita dictum est, tanquam Deus habeat humanam formam, et quasi corporis membra : sed quod per ipsum facta sunt omnia. Nam solent et homines dicere manus suas esse alios homines, per quos faciunt quod volunt. Aliquando et ipsum opus hominis, manus hominis dicitur quod fit per manum : sicut dicitur quisque agnoscere manum suam, cum id quod scripsit agnoscit. Cum ergo multis modis etiam hominis dicatur manus, qui proprie manum habet in sui corporis membris : quanto magis non uno modo intelligendum est cum legitur manus Dei, cui forma corporis nulla est? Ac per hoc melius hoc loco manum Patris et Filii intelligimus potestatem Patris et Filii : ne forte cum hic manum Patris ipsum Filium dictum acceperimus, incipiat carnalis cogitatio etiam ipsius Filii quæ- rere Filium, quem similiter credat Christi manum. Ergo « Nemo rapit de manu Patris mei, » hoc est, Nemo rapit mihi.

¹ Joan. 1, 1. — ² Isaï. LIII, 1.

VIII. Sed ne forte adhuc titubes, audi quid sequitur: « Ego et Pater unum sumus. » Huc usque Judæi tolerare potuerunt: audierunt, « Ego et Pater unum sumus¹, » et non pertulerunt, et more suo duri ad lapides cucurrerunt². « Tulerunt lapides, ut lapidarent eum³. » Dominus quia non patiebatur quod nolebat pati, et non est passus nisi quod voluit pati, adhuc eos lapidare cupientes alloquitur. « Sustulerunt lapides Judæi, ut lapidarent illum. » Respondit eis Jesus: Multa bona opera ostendi vobis ex Patre meo, propter quod eorum opus me lapidatis? Et illi responderunt: De bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia, et quia tu homo cum sis, facis te ipsum Deum⁴. Ad illud hoc responderunt quod dixerat, « Ego et Pater unum sumus. » Ecce Judæi intellexerunt, quod non intelligunt Ariani. Ideo enim irati sunt, quoniam senserunt non posse dici: « Ego et Pater unum sumus, » nisi ubi æqualitas est Patris et Filii.

IX. Dominus autem videte quid responderit tardis. Vidit eos non ferre splendorem veritatis, et eum temperavit in verbis. « Nonne scriptum est in Lege vestra⁵, » id est, vobis data: « Quia ego dixi, dii estis? » Deus dicit per Prophetam in Psalmo hominibus, « Ego dixi dii estis⁶. » Et Legem appellavit Dominus generaliter omnes illas Scripturas: quamvis alibi specialiter dicat Legem, a Prophetis eam distinguens, sicuti est, « Lex et Prophetæ usque ad Joannem⁷: » et, « In his duobus præceptis: tota Lex pendet et Prophetæ⁸. » Aliquando autem in tria distribuit easdem Scripturas, ubi ait: « Oportebat impleri omnia quæ scripta sunt in Lege et Prophetis et Psalmis de me⁹. » Nunc vero Psalmos etiam Legis no-

¹ Joan. i, 30. — ² Id. viii, 59. — ³ Id. x, 31. — ⁴ Ibid. 32, 33. — ⁵ Ibid. 34. — ⁶ Psal. lxxxi, 6. — ⁷ Luc. xvi, 16. — ⁸ Matth. xxiii, 40. — ⁹ Luc. xxiv, 44.

mine nuncupavit, ubi scriptum est, Ego dixi dii estis. « Si illos dixit eos ad quos sermo Dei factus est, et non potest solvi Scriptura: quem Pater sanctificavit et misit in mundum, vos dicitis quia blasphemias, quia dixi, Filius Dei sum¹? » Si sermo Dei factus est ad homines ut dicerentur dii, ipsum Verbum Dei quod est apud Deum, quomodo non est Deus? Si per sermonem Dei fiunt homines dii, si participando fiunt dii, unde participant non est Deus? Si lumina illuminata dii sunt, lumen quod illuminat non est Deus? Si calefacti quodam modo igne salutari dii efficiuntur, unde calefiunt non est Deus? Accedis ad lumen et illuminaris, et inter filios Dei numeraris; si recedis a lumine, obscuraris et in tenebris computaris: illud tamen lumen nec accedit ad se, quia non recedit a se. Si ergo vos deos facit sermo Dei, quomodo non est Deus Verbum Dei? Pater ergo sanctificavit Filium suum, et misit in mundum. Forte aliquis dicat, Si Pater eum sanctificavit, ergo aliquando non erat sanctus? Sic sanctificavit, quomodo genuit. Ut enim sanctus esset, gignendo ei dedit, quia sanctum eum genuit. Nam si quod sanctificatur, ante non erat sanctum; quomodo dicimus Deo Patri, « Sanctificetur nomen tuum²? »

X. « Si non facio opera Patris mei, nolite mihi credere: » si autem facio, et si mihi non vultis credere, operibus credite, ut cognoscatis et credatis; quia in me est Pater et ego in illo³. » Non sic dicit Filius, « in me est Pater et ego in illo, » quomodo possunt homines dicere. Si enim bene cogitemus, in Deo sumus; et si bene vivamus, Deus in nobis est: fideles participantes ejus gratiam, illuminati ab ipso, in illo sumus, et ipse in nobis. Sed non sic unigenitus Filius: ille in Patre, et Pater in illo, tanquam æqualis in eo cui est æqualis. Denique

¹ Joan. x, 35, 36. — ² Matth. vi, 9. — ³ Joan. x, 37.